բայ գնելով։ Հակառակ իւր համեստութեան, երեւում է ոչ համբակ, այլ արդէն «րաբի» (րաբունի), այսինքն վարդապետ-ուսուցիչ եւ գրչութեան մէջ ընտիր եւ անսխալ, որ իւր ուսումն ստացել է հէնց Եսայի Նչեցու մօտ։ Յիշատակարանի շարադրութիւնը մաքուր և

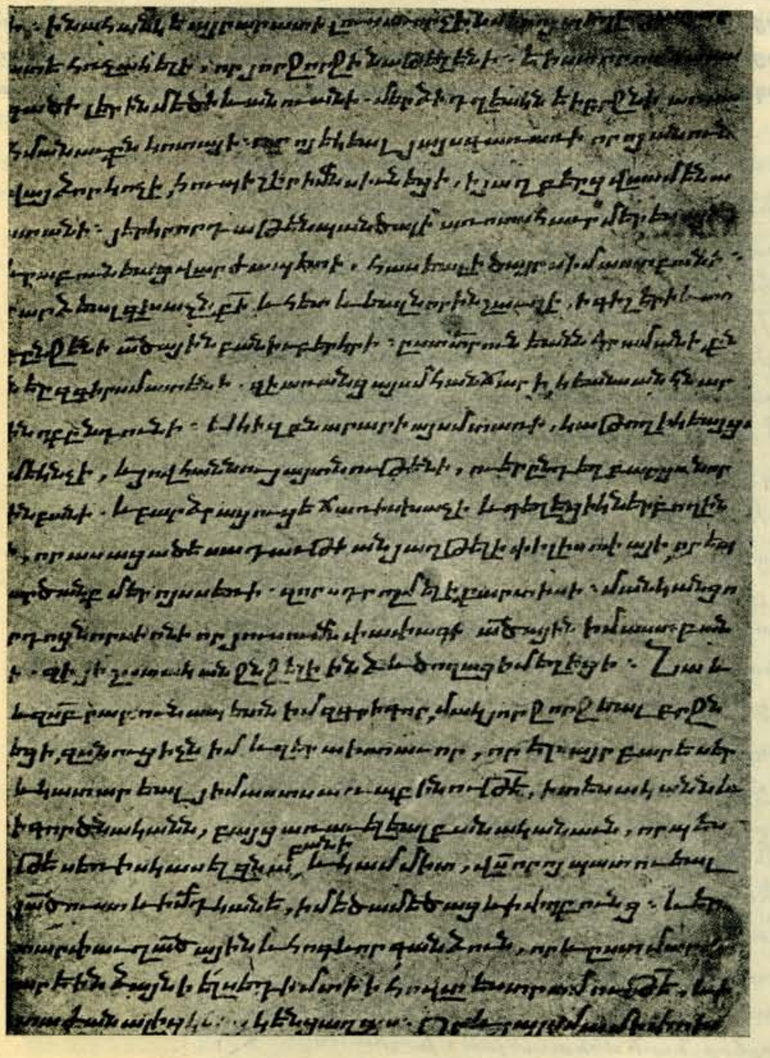

Պատկեր 203.

լաւ գրաբարով, հրահանգուած մտքի արդիւնք, իսկ գրչութիւնը գեղեցիկ (Ցուեղ. Բ. 75, պատկ. *204)(*)։*

Մկրտիչ Թեղենեցու յիշատակարանի մէջ յիշուած երկու գրիչները՝ Յովհաննէս «ի հռչակաւոր քաղաքէն Եզնկայ կոչեցեալ», և «այլ ումն Վարդան անուն ի Նահանկէն Կիլիկիոյ», երկուսն էլ առաջնակարգ գրիչներ են, մանաւանդ առաջինը, որի գործերին կը ծանօթանանք, և որին չպէտք է շփոթել նոյնանուն եւ նոյն քաղաքացի նշանաւոր մատենագրի հետ։ Յովհաննէս գրիչ Երզնկայեցին Կիրակոս Երզնկացու եղբօր որդին էր. սա է գրել մինչև ԻԱ. տետրակի վերջը 329ա։ Այնուհետեւ շարունակել է Վարդան Կիլիկեցին ԻԲ.–ԻԹ. տետրակի կէսը 441. ԻԲ. տետրակի ա երեսի լուսանցքում կարմրադեղով նշանակուած է. «աստից ի վեր Վարդանա Կիլիկեցոյս է գիր»։ Մնացածը գրել է Մկրտիչ Թեղենեցին։

Վարդան Կիլիկեցին գրել է եւ մի ուրիշ ձեռագիր. Նիւսացու ինն երանութեանց եւ Հայր մերի մեկնութիւնները. յիշատակարանը ոտանաւորով է և իւր ուսուցչի անուան յիշատակութեամբ. Acr. *Վարդան։*

Յորմէ յսն. այն սոսկալի
Հաստուցանէ զգործս բարի
Եսայիաս վարժապետի
Զիմանալի հաց ծասկողիս.
Ի Վարդանա աշակերտի…

Նորա ընտիր գրչութեան մասին գաղափար է տալիս պատկ. 205 *(Ցուեղ. Բ. 76)(*)։*

Լամբրոնացու Երկոտասան մարգարէից վերլուծութիւնը գրուած է ԶԾԲ (= 1303) թուին «հրամանաւ վերասացեալ աննն ՟ոյ Եսա. րաբունապետի ի խնդրոյ Յոհաննէս վարդապետի և ձեռամբ Թադէոսի անարհեստ գրչի», «ի գաւառիս Արարատեան ի վանքս որ կոչի Նանաւնից, ընդ հովանեաւ Սբ. Աճածնիս»(**)։ Գրիչը գանգատւում է, որ դառը և դժնդակ ժամանակ է գրում, ձմեռ եղանակին տառապելով երբեմն ցրտից, «երբեմն ի թաթարի գալ ու գնալոյ, ի տեղ-

(*) Զեռ. Էջմ. 1844նժ. բերուած է Երեւանի կաթողիկէ եկեղեցուց և մի մեծ հատոր է, կաշէկազմ, օսլայած թուղթ և բոլոր մասերն էլ ընտիր գրչութեամբ. Թերթի մեծութիւնն է 20×15½ սմ., վերեւի լուսանցքը 2/3 մասով կտրուած. բուն գիրը 17,4×12 սմ., տարաբաղդաբար վատ պահուած և տեղ տեղ թղթերը միացած։ Բովանդակութիւնն է ա) Լամբրոնացու Սաղմոսաց մեկնութիւնը. բ) հեղինակի կենսագրականը «Ընդ նուաղել թագաւորութե…». գ) Լեւոն թագաւորի յիշատակարանը՝ մի օրինակ Հաղբատի վանքին նուիրելու առթիւ. դ) գրչի յիշատակարանը պատմական-մատենագրական արժէքով. ե) «Ներբողեան պատմագրաբար ասացեալ սրբոյն Գրիգոր Աճաքարող երջանիկ վղպետի եւ առ Քս. միայնացելոյ, ի վարս եւ ի հգնութի. մեծ քահանայապետին սրբոյն Ներսիսի արքեպիսկոպոսի Տարսոնի Կիւլիկեցւոց ի խնդրոյ նորին համանուն եւ համազգւոյ Ներսիսի եպ.ոսի եւ սրբասնունդ քահանայի». սկս. «Բազում զգուշութե…». զ) բան յիշատակի մատենիս (Ցուեղ. Բ. 75)։

(*) Զեռ. Էջմ. № 652/749, 109բ. փոքրագիր, թուղթ, բոլորգիր։

(**) Զեռ. Էջմ. № 3606. կաշէկազմ 16×16½×6½ սմ., թուղթ. բովանդակութիւնը 1-274ա. Լամբրոնացու Երկոտասան մարգարէից վերլուծութիւն. իսկ 276ա - 330ա. Վարդանի Դանիէլի մեկնութիւնը։ Յիշատակարաններ 70բ. 100բ. 122ա. 185ա. 148ա. 156ա. 258ա., մեծ յիշատակարանը 273ա - 274ա։ Մխիթարի յիշատակարանը 330ա.։ Մի հատուած գլխաւոր յիշատակարանից 273ա. տես Թոփճեանի Ցուց. Խաչիկ Վ.ի Զեռագրաց Բ. 45. Թ. 28։ Այս ձեռագիրը Գանձասարից է Էջմիածին բերուած։